

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного
управління та національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та
публічного управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

НАУМЕНКО СОФІЯ ВОЛОДИМИРІВНА
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК 330.31:330.341.1(477)
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЗАЛУЧЕННЯ ТНК ДО ВІДНОВЛЕННЯ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

С. В. Науменко
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
Симоненко Леся Іванівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

к.е.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

за результатами попереднього захисту: **НАУМЕНКО Софія Володимирівна**
допущена до захисту.

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № _____ від «_____» грудня 2022 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

д.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

Якобчук В.П.
(прізвище ,ім'я, по батькові)

«_____» грудня 2022 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **НАУМЕНКО Софія Володимирівна** захистила
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

АНОТАЦІЯ

С. В. Науменко. Державна політика залучення ТНК до відновлення економіки України. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». – Поліський національний університет. Житомир, 2022 р.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню теоретичних та практичних аспектів сучасних особливостей залучення ТНК до відновлення економіки України державною політикою. Обґрунтовано перспективи розвитку економіки України.

Розкрита роль держави в залученні інвестицій глобальних корпорацій. Проаналізовані сучасні тенденції розвитку ТНК в глобальних інвестиціях. Виявлено роль та значення суб'єктів на економічному ринку.

Окреслено перспективи розвитку інновацій та діяльності ТНК в умовах глобалізації. Запропоновано шляхи фінансування та управління відновленням, реконструкцією та модернізацією України за участі ТНК.

Ключові слова: ТНК, держава, інвестиційний процес, інноваційна діяльність, модернізація, глобальні корпорації, реконструкція, інвестиційна діяльність.

ANNOTATION

S. V. Naumenko. State policy of involving TNCs in the recovery of the economy of Ukraine. - Qualification work on manuscript rights.

Qualification work for obtaining the Master's degree, specialty 281 «Public management and administration». – Polis National University. Zhytomyr, 2022

The qualification work is devoted to the study of theoretical and practical aspects of modern features of the involvement of TNCs in the restoration of the economy of Ukraine by state policy. The prospects for the development of the economy of Ukraine are substantiated.

The role of the state in attracting investments from global corporations is revealed. The current trends in the development of TNCs in global investments are analyzed. The role and importance of subjects in the economic market is revealed.

The prospects for the development of innovations and activities of TNCs in the conditions of globalization are outlined. Ways of financing and managing the restoration, reconstruction and modernization of Ukraine with the participation of TNCs are proposed.

Key words: TNC, state, investment process, innovative activity, modernization, global corporations, reconstruction, investment activity.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТНК В ГЛОБАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ ..	8
РОЗДІЛ 2. РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ЗАЛУЧЕННІ ІНВЕСТИЦІЙ ГЛОБАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ	15
РОЗДІЛ 3. ФІНАНСУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ВІДНОВЛЕННЯМ, РЕКОНСТРУКЦІЄЮ ТА МОДЕРНІЗАЦІЄЮ УКРАЇНИ ЗА УЧАСТІ ТНК.....	22
ВИСНОВКИ	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34
ДОДАТКИ	Ошибка! Закладка не определена.

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному світі основним суб'єктом процесів глобалізації є великі виробничо-збутові й фінансові компанії - транснаціональні корпорації, які мають значний вплив на розвиток світової економіки. У світовій економіці міжнародний бізнес є ключовою і найважливішою частиною міжнародних економічних відносин. Об'єктами впливу є різні активи - кумири та інтелігенція, валюти та акції, фінанси та кредит.

Основною рушійною силою цього процесу є те, що транснаціональні корпорації є найпотужнішою частиною бізнесу, організації діють на міжнародному рівні та відіграють провідну роль у зміцненні глобальних економічних зв'язків. ТНК працює на основі розробленої глобальної стратегії, забезпечуючи злагодженість світової економіки. Одним з основних аспектів розширення ТНК, який визначає ріст міжнародного виробництва, є їх інвестиційна діяльність. Приплив міжнародного капіталу у формі прямих іноземних інвестицій стає найважливішим джерелом зростання у світовій економіці та каталізатором для розширення міжнародних економічних відносин.

Однією з найважливіших проблем сучасної України є формування ефективної моделі інтеграції зі світовою економікою, тоді як система міжнародних економічних відносин у розвитку економічної глобалізації збільшує значення значних міжнародних потоків капіталу. Це призвело до зростання зацікавленості в інвестуванні в економіку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні напрями та стратегії здійснення діяльності транснаціональних корпорацій в умовах нерівномірного світового розвитку досліджено у працях таких науковців, як Гайдуцький І.П. [1], Малютін О.К. [2], Михайловська О.В. [3], Пехник А.В. [4], Якубовський С.О. [5], Федулова Л.І. [6], Шабліна Я.В. [7], Е. Молчанова [8] та інших.

Мета і завдання дослідження: дослідження сутності транснаціональних корпорацій та їх ролі у забезпеченні функціонування рівномірності міжнародного розвитку.

Для досягнення мети кваліфікаційної роботи встановлюються такі завдання:

- охарактеризувати ТНК як головного суб'єкта міжнародного розвитку;
- здійснити оцінку інвестиційної діяльності ТНК на іноземних ринках та в Україні;
- сформулювати ключові пріоритети фінансування та управління відновленням, реконструкцією та модернізацією України за участі ТНК.

Об'єкт дослідження – роль держави у залученні інвестицій глобальних корпорацій.

Предмет дослідження – механізм та інструменти фінансування та управління відновленням, реконструкцією та модернізацією України за участі держави.

Методи дослідження – методи теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу, абстрактно-логічного, економіко-математичного моделювання, порівняльних та експертних оцінок, а також методи логічного, системно-структурного аналізу економічних процесів та зв'язків, статистичного, порівняльного, факторного та структурного, секторально-галузевого та діалектичного підходів.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретичною основою дослідження є економічні дослідження провідних вітчизняних і зарубіжних учених. Фактологічною та статистичною основою даного дослідження стали щорічні звіти Міністерства економічного розвитку та торгівлі України та щорічні звіти ЮНКТАД, МБРР, МВФ, СОТ, Світового банку та відповідні сайти в Internet, а також дані Державної служби статистики України.

Інформаційна база дослідження. Скласти офіційні звіти та бази даних зарубіжних установ, статті зарубіжних і вітчизняних науковців у періодичних виданнях, інформаційні й аналітичні матеріали мережі Інтернет.

Структура роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку бібліографічних посилань використаних джерел.

РОЗДІЛ 1.

ТНК В ГЛОБАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Сьогодні ТНК складають основу економічної складності розвинутих ринкових економік. Хоча існує загальна впевненість щодо ролі та значення транснаціональних корпорацій у світі, серед науковців не існує єдиної думки на цю форму господарювання. Загальне визначення: «Багатонаціональна корпорація (далі - БНК)» - компанія (корпорація) з виробничими підрозділами у багатьох країнах.

Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) сформулювала офіційне визначення транснаціональних корпорацій.

Експерти ООН зазначають, що компанію можна класифікувати як багатонаціональну за таких умов:

- річний обсяг компанії повинен становити більше 100 мільйонів дол. США;
- мати філії принаймні в шести країнах;
- високий рівень продажу товарів за межами країни-резиденції[9].

Конвенції «Про транснаціональні корпорації», підписані для визнання економічної перебудови країн – учасниць Співдружності, визначають транснаціональні корпорації як юридичну особу (групу юридичних осіб), яка володіє або управляє окремими активами в двох або більше державах – учасницях; утворену юридичними особами двох або більше держав-учасниць; зареєстровану як корпорація відповідно до цієї Конвенції.

Крім того, поняття «транснаціональні корпорації» в Конвенції включає транснаціональні структури, фінансові та промислові групи, компанії, концерни, спільні підприємства, акціонерні товариства з іноземними партнерствами тощо[10].

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) визначає транснаціональні корпорації як приватні, державні або змішані фірми, що знаходяться в різних країнах. Однак принаймні одна з цих компаній може мати

значний вплив на діяльність іншої, особливо в обміні знаннями та ресурсами[11].

За словами Майкла Спісто, дослідника Центру стратегічних економічних досліджень, корпорація є однією з найефективніших структур накопичення капіталу, здатною продемонструвати ефективну систему управління, яка відрізняє її від управління власністю[12].

Євген Ленський у своїй книзі «Транснаціоналізація капіталу» визначає транснаціональні корпорації як підприємства (фінансово-промислові об'єднання), які володіють або контролюють комплекси виробництва або обслуговування, за межами країни, де розташовані ці корпорації, з великими філіями та відділеннями у різних країнах, та ті що лідирують у виробництві та дистрибуції товарів[13]. Тобто транснаціональна корпорація – це організаційно-правова форма, що складається з країни, в якій компанія зареєстрована та засновані іноземні філії чи дочірні компанії.

ТНК є міжнародним концерном, тобто групами підприємств (дочірніх компаній) навколо інших організацій (материнські компанії), які тримають акції цих підприємств. Для того, щоб отримати контроль над дочірньою компанією, материнській компанії у багатьох західних країнах потрібно володіти від 20% до 40% її акцій[14].

У концептуальному визначенні «Транснаціональна корпорація», запропонованому UNCTAD, воно ототожнюється з поняттям «Багатонаціональна корпорація». Однак пізніші методологічні дослідження з цих питань показали, що «транснаціональні корпорації» є загальною категорією, включаючи «інтернаціональні корпорації», «багатонаціональні корпорації» та «глобальні корпорації».

У працях багатьох українських та зарубіжних вчених «багатонаціональні корпорації» та «транснаціональні корпорації» відрізняються тим, що багатонаціональні корпорації, на відміну від транснаціональних компаній, за визначенням, керуються капіталом двох або більше країн.

Однією з характеристик транснаціональних корпорацій є високий рівень диференціації продукції з урахуванням конкретних ринкових факторів кожної країни чи регіону.

З іншого боку, неможливо провести паралельні лінії між поняттями.

«транснаціональні корпорації» та «фінансово-промислові об'єднання».

Діяльність даного підприємства-інституту, його управління та вигоди, що визначаються не тільки внутрішніми факторами, а й зовнішніми факторами, причому потреби місцевого розвитку, часто ігноруються або недооцінюються, і їх діяльність в основному пов'язана зі світовою економікою.

Тому БНК мають такі ключові особливості:

- інтернаціональні і за сферою функціонування, і за сферою застосування капіталу;
- як правило, має великий матеріальний та фінансовий потенціал;
- виходячи з попередньої ознаки, є можливість внести значний внесок у дослідження та розробки (ТНК є постачальником науково-технічних досягнень);
- як правило, мають тісні зв'язки з національними банківськими компаніями та національними банківськими системами;
- як правило, це багатопрофільні компанії з широким спектром діяльності;
- вони відрізняються відносною свободою руху власного капіталу щодо процесів, що відбуваються в межах країни.

ТНК є однією з найпотужніших та невід'ємних частин корпоративного бізнесу на міжнародному рівні і відіграє ключову роль у зміцненні глобальних економічних зв'язків. Вони проводять операції на основі розробленої глобальної стратегії, інтегруючи національний та регіональний ринки та забезпечуючи цілісність світової економіки через особливості організаційної структури[15].

Повне визначення транснаціональних корпорацій походить від Конвенції «Про транснаціональні корпорації». Це визначення враховує організаційні

параметри компаній, пов'язаних з ТНК, а також інтегрований характер можливих режимів діяльності. Конвенція про транснаціональні підприємства встановлює правову основу для співпраці між партнерами в галузі регулювання, створення та діяльності транснаціональних корпорацій, насамперед у сфері інвестиційного взаємодіяння членів ТНК.

Під багатонаціональною компанією варто розуміти, що це система підприємств, незалежно від їх форми власності (приватні, державні, змішані), що включають головне підприємство, яке здійснює діяльність (фінансову, економічну чи іншу) безпосередньо (та / або через інші центри прийняття рішень) за допомогою контрольованих ним відділень (філія, представництво, дочірні компанії), розташовані у двох або більше країнах.

Таким чином, ТНК належить або ними контролюються комплекси виробництва або обслуговування, розташованими за межами країни, де розташовані ці компанії, з величезною мережею філій та відділень у різних країнах та лідируючими позиціями у виробництві та продажу продукції.

Різниця між ТНК, що працює у зовнішньоекономічних зв'язках, і звичайною компанією полягає в тому, що ТНК більше не переміщує свої товари за кордон, а переносить сам процес вкладання капіталу, поєднуючи його з іноземними робітниками у міжнародному виробництві.

Щодо критеріїв розгляду транснаціональні корпорації поділяються на кількісні (ступінь географічного поширення компанії, частка іноземних прибутків тощо), та якісні (транскордонний операцій, характер та історичних та економічних відносин між країною базування та країни-реципієнти, структури ВВП країни, що приймає, інвестиційна політика та стратегії, тощо).

Однак в економічній літературі всі великі корпорації, що володіють значними потужностями, здійснюють прямі капіталовкладення та стратегічні інтереси за кордоном, називають ТНК.

На думку українських економістів, наприклад доктора економічних наук, В. Рокочої - ТНК - це міжнародні компанії з комерційними підрозділами у двох або більше країнах, які управляються з одного або декількох центрів. В основі

такого управління лежать механізми прийняття рішень, які забезпечують загальну політику та стратегії, визначають ресурси, технології та відповідальність за досягнення результатів - прибутковість. Це лідери виробництва та збуту певних видів продукції. На відміну від традиційних компаній, що працюють на світовому ринку, ТНК більше не переміщує свої товари за кордон, а переносить сам процес вкладання капіталу, поєднуючи його з закордонною робочою силою в рамках міжнародного виробництва[16].

Картина сучасного міжнародного економічного життя складається насамперед, тими компаніями, котрі не тільки активно торгують з зарубіжними країнами, але й активно інвестують там.

Варто зазначити, що вплив ТНК на світову економіку носить двоякий характер.

Варто відмітити, що головними джерелами прямих інвестицій залишаються ТНК, адже нині ТНК належить 90% прямих зарубіжних інвестицій.

Інвестуючи, ТНК у повній мірі використовує потенціал світових фінансових ринків: банки отримують позики від ТНБ, утримують цінні папери на різних ринках, залучають корпоративні борги один від одного, є позичальниками пенсійних, страхових, інвестиційних та інших фінансових фондів. Тому ТНК можна вважати важливим елементом у розвитку економічних та соціальних відносин на рівні галузі, країни, регіону, світу, через її допоміжну діяльність та розгалужені транскордонні торгові мережі.

Сьогодні ТНК, є реальним показником того, що рівень концентрації та виробництва капіталу перевищує національні кордони, не тільки починає займати більш міцну позицію, але й у світовій економіці[17]. Із 500 найпотужніших ТНК, лише 85 контролюють 70% усіх іноземних інвестицій[18].

На додаток до значних фінансових ресурсів, ТНК розвивають міжнародне виробництво завдяки інвестиційній діяльності у формі прямих іноземних інвестицій. Вона безпосередньо бере участь у процесі формування методів

виробництва поза національними кордонами, ця форма знаходиться у верхній частині списку тенденцій, що мають вплив на діяльність ТНК. Зокрема: інвестування у розвиток потенціалу за допомогою різних форм міжнародного поділу праці, що дозволяє різні частини виробничого процесу розміщувати в різних країнах.

Виступаючи головним гравцем міжнародних виробничих систем, транснаціональні компанії визначають його динаміку та структуру. За словами А. Філіпенка, розширення ТНК породило сучасну міжнародну виробничу систему, яка включає в модель інтегровані корпоративні фінанси, технологію виробництва, міжнародні операції, управління маркетингом, науково-технічні дослідження та інші елементи стратегічної діяльності.

Слід зазначити, що досить багато факторів впливає на ТНК.

З одної сторони, значення іноземних інвестицій ТНК для економічного зростання та якості не викликає сумнівів.

З іншого боку, є побоювання щодо зростаючого контролю іноземних компаній у національній економіці та переміщення центрів прийняття економічних та політичних рішень з країн, де ці рішення реалізуються.

Наслідки світової фінансової кризи змушують багатонаціональний бізнес використовувати нові механізми для роботи на глобальних та регіональних ринках. Однією з тенденцій, яку відзначають експерти, є використання ТНК різних інвестиційних моделей виробництва, таких як підрядне промислове та сільськогосподарське виробництво, франчайзинг та ліцензування. Цей тип діалогу створює можливості для країн поглибити свою інтеграцію у світову економіку, а також підвищити свою внутрішню продуктивність та конкурентоспроможність у світовій внутрішній продукції.

Однак слід зазначити, щодо огляду на негативні тенденції та потенційні ризики, які створює ТНК. На сьогоднішній день олігопольні позиції транснаціонального бізнесу у світовій економіці стали основною причиною глобальних дисбалансів та нерівності доходів між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються.

Безперечно, державні форми ТНК - ті, хто інвестує, впливають на економічну безпеку країни перебування. Побоювання щодо конкуренції виникають, коли вихід міжнародних бізнес структур на національні ринки вважається загрозою для провідних галузей країни, а також через проблеми перенесення знань та технологій. Зростаюча напруженість із збільшенням інвестицій державної форми ТНК зумовлена недостатньо високими нормативними стандартами, а також недостатньо відповідальними позиціями бізнес-структури з соціальних та екологічних питань. Особливо в таких областях, як видобувна промисловість та сільське господарство

На думку експертів, зазначена тенденція являє собою олігополізацію, а в деяких випадках і часткову монополізацію певних галузей світової економіки, в яких капітал ТНК відіграє важливу роль у розвинених країнах. До таких галузей належать переробка нафти та газу, автомобільна промисловість, комунікаційні технології, електроенергетика тощо.

Я вважаю, що неправильно думати, що результат діяльності транснаціональних корпорацій, тобто що в результаті виконання транснаціональними корпораціями міжнародних угод, одна країна неминуче виграє, а інша - програє. Також, зрозуміло, що країни-реципієнти вважають, що одержані транснаціональними корпораціями прибутки надмірно великі. Вони вважають, що в разі якщо ТНК не реєстрували б свої прибутки в країнах з низьким рівнем оподаткування, то мали б можливість отримувати більше.

Отже, варто зазначити, що роль ТНК в міжнародних інвестиційних процесах досить значна.

РОЗДІЛ 2.

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ЗАЛУЧЕННІ ІНВЕСТИЦІЙ ГЛОБАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) є невід'ємною частиною відкритої та ефективної міжнародної економічної системи та головним каталізатором розвитку. Проте вигоди від ПІІ не накопичуються автоматично та рівномірно між країнами, секторами та місцевими громадами. Національна політика та міжнародна інвестиційна архітектура мають значення для залучення ПІІ до більшої кількості країн, що розвиваються, і для повного використання переваг ПІІ для розвитку. Виклики в першу чергу стосуються приймаючих країн, яким необхідно створити прозоре, широке та ефективне політичне середовище, що сприятиме інвестиціям, а також створити кадровий та інституційний потенціал для їх реалізації. Оскільки більшість потоків ПІІ походять із країн ОЕСР, розвинені країни можуть зробити свій внесок у просування цієї програми. Вони можуть полегшити доступ країн, що розвиваються, до міжнародних ринків і технологій, а також забезпечити узгодженість політики розвитку в цілому; використовувати зовнішню допомогу розвитку (ODA) для залучення державних/приватних інвестиційних проєктів; заохочувати країни, що не входять до ОЕСР, до подальшої інтеграції в засновані на правилах міжнародні рамки інвестицій; активно просувати Рекомендації ОЕСР для багатонаціональних підприємств разом з іншими елементами Декларації ОЕСР про міжнародні інвестиції; а також поділитися з нечленами підходом до нарощування інвестиційної спроможності, що базується на експертній оцінці ОЕСР[19].

Країни, що розвиваються, країни з економікою, що розвивається, і країни з перехідною економікою все частіше сприймають ПІІ як джерело економічного розвитку та модернізації, зростання доходів і зайнятості. Країни лібералізували свої режими ПІІ та проводили іншу політику для залучення інвестицій. Вони розглянули питання про те, як найкраще проводити

внутрішню політику, щоб максимізувати переваги іноземної присутності у вітчизняній економіці. У дослідженні «Прямі іноземні інвестиції для розвитку» зроблена спроба пролити світло на друге питання, зосередившись на загальному впливі ПІІ на макроекономічне зростання та інші процеси підвищення добробуту, а також на каналах, через які ці вигоди набувають ефекту. Загальні переваги ПІІ для економік країн, що розвиваються, добре задокументовані. Враховуючи відповідну політику приймаючої країни та базовий рівень розвитку, більшість досліджень показує, що ПІІ викликають перелив технологій, сприяють формуванню людського капіталу, сприяють інтеграції міжнародної торгівлі, допомагають створити більш конкурентоспроможне бізнес-середовище та сприяють розвитку підприємств. Усе це сприяє вищому економічному зростанню, яке є найпотужнішим інструментом подолання бідності в країнах, що розвиваються. Крім того, окрім суто економічних вигод, ПІІ можуть допомогти покращити екологічні та соціальні умови в приймаючій країні шляхом, наприклад, передачі «чистіших» технологій і сприяння більш соціально відповідальній корпоративній політиці.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) є однією з рушійних сил процесу глобалізації та є визначальним елементом сучасної світової економіки. ПІІ сприяють реструктуризації промисловості на регіональному та глобальному рівнях і таким чином забезпечують інтеграцію національної економіки у світову економіку ефективніше, ніж торгівля[20]. ПІІ стимулюють економічне зростання та розвиток, надаючи країнам з перехідною економікою не лише фінансування для розвитку, але й нові технології, кращі методи управління та доступ до міжнародних ринків.

Крім того, ПІІ інтегрують виробничі системи одна з одною. Таким чином, ПІІ можуть відігравати ключову роль у розвитку перехідних економік та їх швидкій інтеграції у світове співтовариство. Глобальний потік прямих іноземних інвестицій досяг рекордного рівня за останні роки (порядку 400 мільярдів доларів США), збільшуючись швидше, ніж торгівля, і є найважливішою формою притоку капіталу в країни з перехідною економікою.

Це пов'язано головним чином із посиленням інтеграції національних економік, спричиненим економічною лібералізацією та реформами в усіх регіонах світу, ринковими реформами в країнах з перехідною економікою, інтеграцією фінансових ринків, технологічною революцією та зростанням глобальної конкуренції, відкриттям нових сфери інвестування, стратегія транснаціональних корпорацій щодо оптимізації виробництва та виходу на нові ринки, що розвиваються, а також підписання регіональних торгово-інвестиційних угод.

Як ніколи раніше, все більше і більше корпорацій і фірм розширюють свої географічні межі шляхом прямих інвестицій за кордон, і сьогодні практично всі країни конкурують за ПІІ. Згідно з даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), за останні три роки обсяг ПІІ від країн ОЕСР становив у середньому 250 мільярдів доларів США, у порівнянні з приблизно 110 мільярдами доларів США в попередні роки[21].

Майже третина цієї суми інвестована в самі країни ОЕСР. Це пов'язано насамперед із змінами в політиці країн ОЕСР щодо ПІІ. Хоча інтерес інвесторів з країн ОЕСР до країн з перехідною економікою значно зріс, частка ПІІ в цих країнах поки що залишається невеликою і становить менше 2% від усіх ПІІ.

При цьому основна частина цих ПІІ була здійснена в країнах Східної та Центральної Європи, яким вдалося швидше досягти макроекономічної стабільності та досягли значного прогресу в структурних реформах, а також у країнах, що мають величезні запаси нафти. За прогнозами фахівців, перспективи подальшого зростання світового потоку ПІІ є дуже обнадійливими.

Посилення конкуренції на міжнародних ринках товарів і послуг, триваючі спроби збільшити виробництво та диверсифікувати експорт, а також розробка нових технологій, які знижують вартість зв'язку та доставки, ймовірно, посилять тенденцію до зростання ПІІ.

Оскільки більшість країн із перехідною економікою відновили зростання, досягли значного прогресу в структурних та інституційних реформах і досягли

макроекономічної стабільності, приплив іноземних інвестицій у ці країни значно зростає. Хочу зазначити, що прагнення залучити ПІІ стає однією з головних рушійних сил процесу реформ у перехідних економіках.

Хоча швидкість і масштаби реформ відрізняються залежно від обставин у кожній країні, орієнтація реформ в цілому однакова, а лібералізація режимів торгівлі та інвестицій залишається невід'ємною частиною процесу реформ.

Водночас слід зазначити, що незважаючи на зміни, які країни з перехідною економікою вносять у свою політику щодо ПІІ, ця політика все ще містить такі перешкоди для ПІІ, як нестабільні податкові системи, відсутність прозорості, бюрократичне втручання, слабкі правові інституції, існування сектори, закриті для іноземних інвесторів або відкриті для них лише частково, негнучкі ринки праці тощо.

Високі податки на заробітну плату є обтяжливим тягарем для підприємств і зменшують привабливість дешевої робочої сили в багатьох країнах з перехідною економікою, тому створення правової основи, яка стимулює та заохочує іноземні інвестиції, зусилля щодо спрощення податкових систем і поваги до законності в економіка є одними з найважливіших завдань, що постають перед країнами в перехідний період.

Зростаюча конкуренція за ПІІ безумовно вплине на хід економічного розвитку країн з перехідною економікою та заохочуватиме продовження реформ для покращення інвестиційного клімату та залучення більших іноземних інвестицій. Поєднання таких факторів, як наявність стратегічних ресурсів, високоосвічене населення, висококваліфікована робоча сила, доступна за низькою ціною, порівняно добре розвинена інфраструктура та сектори соціального забезпечення, а також близькість до євразійського ринку, безсумнівно, надає переваги більшості країн з країни з перехідною економікою у залученні ПІІ[22].

Проте досвід показав, що лише наявності цих чинників недостатньо, і що необхідно проводити комплексні структурні реформи та проводити активну державну політику щодо залучення іноземних інвестицій.

Закони про іноземні інвестиції були прийняті в країнах з перехідною економікою з метою заохочення та захисту іноземних інвестицій. Деякі країни, такі як Казахстан, Узбекистан і Киргизстан, прийняли переглянуті закони про іноземні інвестиції, які пропонують інвесторам необхідні гарантії та захист. Новий закон Киргизької Республіки «Про іноземні інвестиції» надає іноземним інвесторам справедливий і рівний правовий режим, повний і безперервний захист, гарантії недискримінації, захист від експропріації іноземних інвестицій, а також право вільного розпорядження своїми інвестиціями та доходами від їх, а також відшкодування збитків іноземним інвесторам у разі збройного конфлікту чи інших подібних обставин[23].

Отже, зусилля цих країн щодо вдосконалення законодавства про іноземні інвестиції спрямовані на створення загальної правової системи, що відповідає міжнародним стандартам і містить елементи, що регулюють також і внутрішні інвестиції.

Країни з перехідною економікою також уклали численні міжнародні угоди про захист інвестицій. Більшість елементів цих угод відображено в їхніх законах про іноземні інвестиції[24]. Тим не менш, ці міжнародні угоди про захист інвестицій мають пріоритет над національними законами про іноземні інвестиції країни, оскільки гарантії та поступки для інвесторів відповідно до національного законодавства можуть бути скасовані шляхом прийняття іншого закону, тоді як гарантії та поступки, встановлені міжнародний договір не може бути змінений або скасований приймаючою країною в односторонньому порядку.

Тому країни з перехідною економікою повинні бути активнішими в підписанні міжнародних договорів про захист інвестицій і в узгодженні власного законодавства про іноземні інвестиції з такими договорами. Країни ОЕСР нещодавно підписали багатосторонню угоду про інвестиції, яка містить суворі критерії щодо лібералізації інвестицій і режимів захисту інвесторів, а також включає ефективні процедури вирішення спорів і багато ключових елементів міжнародних договорів і угод про інвестиційну діяльність, які вже

діють. Договір відкритий для підписання всіма зацікавленими країнами, включаючи країни з перехідною економікою[25].

Оскільки світове співтовариство рухається в напрямку визнання міжнародних стандартів і критеріїв для регулювання режимів іноземних інвестицій, надзвичайно важливо, щоб країни з перехідною економікою мали однакові базові елементи у своєму законодавстві про іноземні інвестиції. На думку багатьох міжнародних експертів, бюрократичне втручання та корупція, слабе корпоративне управління та нерозвинені фінансові інститути є основними проблемами, які перешкоджають ПІІ в перехідній економіці[26].

Тому, щоб ефективно залучати іноземні інвестиції в майбутньому, країни з перехідною економікою повинні спростити свої процедури реєстрації, знизити до мінімуму контроль над цінами, зняти торговельні бар'єри, сприяти створенню сприятливих умов для розвитку приватного сектора, покласти край бюрократичному втручання, зміцнити фінансову систему. інституцій та банківського нагляду, створити комерційно орієнтовану інфраструктуру та надати іноземним інвесторам більше можливостей брати участь у приватизації.

Низький рівень іноземної участі в приватизації підприємств є одним із головних недоліків програм приватизації більшості країн з перехідною економікою Європи та Центральної Азії. За винятком Угорщини та Естонії, надходження в іноземній валюті від приватизації виявилися досить обмеженими, на відміну від інших частин світу, зокрема Латинської Америки, де приватизація, зокрема, була основним джерелом іноземних інвестицій. Більшість країн з перехідною економікою обрали методи масової приватизації, які максимізували швидкість приватизації, але мінімізували доходи від неї.

Незважаючи на те, що приватизація в країнах Східної Європи та Центральної Азії перебуває на завершальній стадії, все ще залишається низка стратегічно важливих підприємств, індивідуальна приватизація яких могла б залучити великих іноземних інвесторів і принести величезні доходи державі.

Як країна з перехідною економікою, Україна активно інтегрується до світових економічних інституцій. Крім того, на вітчизняну економіку впливає

зовнішнє середовище, зокрема й з боку ТНК. З набуттям Україною незалежності ТНК почали розглядати економіку країни як великий ринок для товарів і послуг, а також як дешеву робочу силу та природний ресурс. Основним фактором вступу ТНК в Україну є низький рівень конкуренції вітчизняних підприємств, що є результатом минулих характеристик функціонування діяльності підприємств[27].

В сучасному стані в Україні є багато потужних ТНК, і їх діяльність суттєво впливає на національну економіку. За роки незалежності відносини між країнами та міжнародними компаніями еволюціонували, набуваючи нових форм заснованих на міжнародній ситуації.

Українське законодавство, що регулює діяльність іноземних компаній у країні, змінилося відповідно до сучасних умов. Відносини між ТНК та Україною в даний час регулюються українським законом «Про захист іноземних інвестицій в Україні», Законом України «Про інвестиційну діяльність, Законом України «Про режим іноземного інвестування».

Сьогодні у світовій економіці не відбувається жодного значного процесу без участі ТНК, вони прямо чи опосередковано беруть участь у глобальних економічних та політичних процесах[28].

ТНК значно поглибили рівень взаємозалежності між країнами. Їхній вплив поширюється і на політичні кордони, що може розглядати ТНК поряд з державами та міжнародними організаціями.

Залучення ТНК в економіку України залежить від інвестиційного клімату та сприятливого економічного середовища[29]. Крім того, стабільність відносин України з ТНК залежить, перш за все, від якості державного регулювання, яке забезпечує точне та об'єктивне врегулювання суперечок та подальшу безспорну співпрацю.

РОЗДІЛ 3.

ФІНАНСУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ВІДНОВЛЕННЯМ, РЕКОНСТРУКЦІЄЮ ТА МОДЕРНІЗАЦІЄЮ УКРАЇНИ ЗА УЧАСТІ ТНК

Останнє вторгнення Росії в Україну 24 лютого спровокувало найбільший конфлікт у Європі з часів Другої світової війни з руйнівними та стійкими гуманітарними та економічними наслідками. За даними Організації Об'єднаних Націй, це змусило майже одну третину українців покинути їхні домівки (розсіявши 7,8 мільйона біженців по всій Європі та перемістивши 6,2 мільйона всередині країни) і вбило або поранило понад 16 000 мирних жителів. (ООН зазначає, що реальна кількість жертв, ймовірно, значно вища.) За даними Київської школи економіки, війна знищила щонайменше 127 мільярдів доларів національних будівель та іншої інфраструктури[30]. Міжнародний валютний фонд (МВФ) прогнозує, що цього року ВВП України впаде на 35%. Інфляція становить понад 20%, значною мірою тому, що уряд покладається на центральний банк для фінансування свого бюджетного дефіциту.

Союзники України, включаючи членів Європейського Союзу (ЄС) і Сполучені Штати, надали військову та гуманітарну допомогу на мільярди доларів. У травні президент Байден підписав закон про пакет допомоги на 40 мільярдів доларів, а у вересні він підписав додатковий пакет допомоги на 12,3 мільярда доларів[31]. У 2022 році адміністрація мала на меті виділити 13 мільярдів доларів економічної допомоги.

Незважаючи на те, що Україна продовжує свої зусилля з повернення територій, окупованих Росією, український уряд та уряд його союзників, а також міжнародні фінансові інституції та аналітичні центри в усьому світі планують управління та фінансування її відновлення протягом місяців одразу після війни та її довгострокову реконструкцію та модернізацію. Хоча тривалість війни залишається невизначеною, усі сторони вважають, що зараз настав час почати планувати майбутнє України.

У роботі узагальнено різні пропозиції щодо організації повоєнної відбудови України. Зараз уряди України та країни-донори обговорюють «координаційну платформу» допомоги.

Невдовзі після вторгнення уряди України та її союзників, міжнародні фінансові інституції та неурядові політичні та дослідницькі організації почали розробляти плани економічної реконструкції різного ступеня деталізації та з дуже різними оцінками потреб у фінансуванні:

У квітні Світовий банк опублікував документ про короткострокову допомогу та довгострокові потреби України у відбудові (згодом оцінені в 349 мільярдів доларів і зростають станом на 1 червня) [32].

Лондонський Центр досліджень економічної політики (CEPR) також у квітні запропонував план реконструкції України з орієнтовною вартістю від 200 до 500 мільярдів євро, яка збільшується в міру продовження війни[33]. У серпні CEPR опублікував Макроекономічну політику для України під час війни, в якій окреслено політику виведення української економіки на стійку траєкторію протягом війни.

У травні Європейська комісія оприлюднила проект Rebuild Ukraine Jointly with the World Bank, пізніше оцінила вартість реконструкції станом на 1 червня в 349 мільярдів доларів і зростає.

Український уряд представив 10-річний план вартістю 750 мільярдів доларів у липні на Конференції з відновлення України в Лугано, Швейцарія.

У вересні Німецький фонд Маршалла США (GMF) зі штаб-квартирою у Вашингтоні, округ Колумбія, опублікував документ «Проектування відновлення України в дусі плану Маршалла»[34].

Інші установи надали екстрену допомогу та запропонували зробити свій внесок у післявоєнну відбудову. Наразі МВФ виділив 2,7 мільярда доларів екстреної підтримки та відкрив рахунок для країн-донорів для надання допомоги Україні. Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) схвалив два пакети підтримки на загальну суму майже 2,3 мільярда євро, а

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) надав 2 мільярди євро негайної допомоги.

У липні вашингтонський Центр стратегічних і міжнародних досліджень (CSIS) заснував Комісію з реконструкції економіки України, щоб створити рамки для реформ, необхідних Україні для залучення приватних інвестицій. І організації, починаючи від GLOBSEC, мозкового центру з Братислави, Словаччина, до міжнародної консалтингової фірми з менеджменту Deloitte взяли свою вагу.

У липні в Лугано (Швейцарія) відбулася конференція донорів[35]. Ще один заплановано на 2023 рік у Великобританії. У жовтні Європейська комісія та Німеччина, як президент Великої семи, провели в Берліні «міжнародну експертну конференцію» з питань реконструкції.

Опубліковані плани мають багато спільного. Вони в основному погоджуються з тим, що:

Основною метою відбудови має бути трансформація економіки та суспільства України шляхом модернізації — не лише її інфраструктури, а й економічних, політичних та соціальних інститутів, забезпечуючи таким чином рішучий відрив від радянського минулого України та прокладаючи їй шлях до приєднання до ЄВРОПА. У кількох планах використовується фраза «побудувати краще».

Українці мають лідирувати у визначенні пріоритетів реконструкції та її реалізації. Українське представництво має бути різноманітним, включати як національних, так і місцевих урядовців, а також лідерів громадянського суспільства та приватного сектору.

Країни та інституції-донори повинні суворо та спільно контролювати свою допомогу у відбудові, щоб забезпечити досягнення цілей програми та попередження ендемічної корупції в Україні. Основні елементи ефективного нагляду включають прозорі процеси закупівель і фінансового менеджменту, чіткі віхи досягнень і незалежні механізми нагляду та аудиту.

Реконструкція потребуватиме часу — у кількох планах йдеться про 10 років, — але продовження допомоги на невизначений термін підірвало б здатність України досягти самодостатності. Допомога, принаймні на ранніх етапах реконструкції, повинна надаватися насамперед у формі грантів, щоб уникнути обтяжування України неконтрольованими боргами.

У планах також погоджується, що для уникнення протиріччя та забезпечення ефективного нагляду донори повинні координувати управління своєю допомогою на реконструкцію. Але плани суттєво відрізняються щодо того, як має бути структурована ця координація та хто має її очолити.

План Маршалла — програма США з 1947 по 1951 роки з відновлення Європи після спустошення Другої світової війни — часто згадується як джерело натхнення для відбудови України, але адміністративно він був протилежним нинішній ситуації. Одна країна — Сполучені Штати — була донором, а 16 європейських країн — реципієнтами. В Україні одна нація буде одержувачем, а багато країн і міжнародних установ будуть донорами, що створює проблему координації[36].

Погляди щодо надання допомоги та координації між донорами відрізняються. Світовий банк заснував цільовий фонд багатьох донорів. МВФ розробляє новий інструмент моніторингу (називається програмним моніторингом за участю правління).

Європейська комісія закликає створити «міжнародну координаційну платформу», яку спільно очолять Комісія та український уряд. Деталі такої платформи є предметом поточних переговорів між Комісією, українським урядом і членами G7. (Членами є Сполучені Штати, Велика Британія, Канада, Німеччина, Франція, Італія та Японія, а також ЄС.)

CEPR пропонує управляти допомогою через нове окреме агентство, створене або уповноважене ЄС. МВФ і Світовий банк могли б надати технічну допомогу, але, оскільки деякі з їхніх країн-членів можуть бути не зацікавлені в тому, щоб Україна досягла економічного успіху, вони не повинні керувати допомогою, згідно з CEPR.

Німецький фонд Маршалла Сполучених Штатів пропонує, щоб G7 взяла на себе провідну роль у партнерстві з українським урядом, водночас дозволяючи можливості для участі країн, що не входять до G7, таких як Австралія. За словами GMF, координаційні зусилля спочатку повинен очолити «американець зі світовим авторитетом».

МВФ виділив Україні два раунди екстреної фінансової підтримки — 1,4 мільярда доларів у березні та 1,3 мільярда доларів у жовтні. У квітні МВФ створив «адміністрований рахунок» для країн-донорів для надання допомоги Україні. Станом на середину вересня через нього Канада та Німеччина надали 2,2 мільярда доларів, а Бельгія та Нідерланди планували їх використати. За словами директора-розпорядника МВФ Крісталіни Георгієвої, МВФ також розпочав розробку нового інструменту — «Моніторингу програми за участю Правління» — для перевірки прогнозів українського уряду та адміністрування «повноцінної програми МВФ, коли дозволять умови». Її мета полягає в тому, щоб працювати з українською владою над «всеохоплюючою макроекономічною структурою з політичними зобов'язаннями та кількісними цільовими показниками, яка прояснить потреби зовнішнього фінансування та забезпечить орієнтир як для формування внутрішньої політики, так і для міжнародної підтримки», — сказала вона.

Європейський інвестиційний банк: ЄІБ, кредитний підрозділ ЄС, схвалив два пакети позик для України — 668 мільйонів євро в березні та 1,59 мільярда євро в липні — для задоволення нагальних потреб, включаючи ремонт найважливішої пошкодженої інфраструктури[37]. Президент ЄІБ Вернер Хоер пообіцяв у жовтні, що банк продовжуватиме підтримувати Україну «для відновлення вільної, процвітаючої країни».

Європейський банк реконструкції та розвитку: ЄБРР, яким володіють 72 країни, ЄС та ЄІБ, був заснований у 1991 році для створення епохи після холодної війни в Центральній та Східній Європі[38]. З початку вторгнення ЄБРР виділив понад 1 мільярд євро позик і планує потроїти цю суму до кінця

2023 року, насамперед для підтримки енергетичної та продовольчої безпеки, відновлення залізничної інфраструктури та підтримки фармацевтичної промисловості.

Центр стратегічних і міжнародних досліджень (CSIS) некомерційна дослідницька організація з Вашингтона, округ Колумбія, яка зосереджується на питаннях національної безпеки, у липні заснувала двопартійну та міжнародну комісію з відновлення України. Його очолюють три співголови: Пола Дж. Добрянські, колишній заступник держсекретаря в адміністрації Джорджа Буша; Грег Пейдж, колишній генеральний директор і голова міжнародної харчової корпорації Cargill; і Майкл Польські, засновник і головний виконавчий директор Invenergy, багатонаціональної компанії з виробництва електроенергії. Комісія має на меті «розробити основу для важливих реформ, необхідних для залучення інвестицій приватного сектора для підтримки економічного відновлення України». Він намагатиметься узгодити свою роботу з Національним планом відновлення України та має на меті підготувати серію програмних документів на конкретні теми, такі як сільське господарство, енергетика, транспорт і логістика, а також корупція.

GLOBSEC, безпартійний аналітичний центр із Братислави, Словаччина, створив у вересні Раду підтримки України під головуванням Яна Кшиштофа Белецького, колишнього прем'єр-міністра Польщі. А в жовтні GLOBSEC відкрив офіс у Києві. Рада зосередиться на вступі України до Європейського Союзу та відбудові України, а також її інтеграції в Центральну Європу. Він надаватиме «спеціалізовані поради у формі серії досліджень і пілотних проектів». До складу Ради увійдуть українці, інші європейці та американці[39].

Міжнародна консалтингова фірма з менеджменту Deloitte у жовтні опублікувала «Відновлення України: історичні уроки післявоєнної реконструкції України». У ньому сказано, що реконструкція «це більше, ніж просто відновлення доріг і заводів», але має допомогти Україні «знову стати сильнішою країною, яка є частиною сильнішої Європи»[40]. Він визначив

п'ять сфер як відправні точки для реконструкції: фізична інфраструктура, освіта та робоча сила, фінансовий сектор, державні послуги та доходи, а також сільське господарство. Він не рекомендував конкретну структуру для нагляду та координації міжнародної допомоги, але сказав, що це має робити «єдина центральна установа». Цією інституцією може бути «одна нація, багатостороння організація або будь-яка кількість інших організаційних структур», — йдеться в повідомленні, додаючи, що «залучення та лідерство Сполучених Штатів і ЄС є ключовими».

Дещо з порад Deloitte:

Уроки попередніх зусиль з реконструкції показують, що остаточний успіх втручань у кожній сфері економічного розвитку значною мірою залежить від того, як ці втручання розроблено та організовано. Вибір, зроблений у трьох сегментах управління програмою, є особливо важливим: структура програми, донори та адміністрування, а також підтримка через антикорупційне управління. Щоб запобігти подальшій катастрофі та допомогти Україні досягти довгострокової економічної стабільності, ефективну структуру відновлення слід створити якомога раніше.

Зважаючи на значний інтерес з боку Європейського Союзу (ЄС), Сполучених Штатів та уряду України, реконструкція України майже напевно буде багатосторонньою. Однак залишаються значні варіанти в структурі програми. Наприклад, чи очолюватиме багатосторонні зусилля головний донор, чи координуватиме їх існуюча міжнародна організація, наприклад ООН, чи знадобиться спеціально створена багатостороння організація?

Зусилля донорських організацій щодо відновлення, фінансування та пов'язана з ними діяльність з надання допомоги можуть зайти лише так далеко. Вирішальним для успіху є ефективне управління та адміністрування внесків донорських організацій. Інвестиції донорів мають бути здебільшого у формі грантів, а не позик.

Боротьба з корупцією та запобігання шахрайству. Після створення адміністративного органу слід зосередитися на тому, як залучити найбільші

інвестиції, як підтримувати приплив коштів у довгостроковій перспективі та як забезпечити їхнє використання найбільш ефективним способом. Адміністрація реконструкції повинна включати команду, призначену для структур сталого розвитку та управління, щоб забезпечити прозорість використання фінансування.

Таким чином, можемо зробити висновок, у відновленні України після війни зацікавлено безліч світових організацій, корпорацій та інших структур, не тільки закордонних, а й наших, українських. Плани відновлення, певне фінансування пропонують на безоплатній, добровільній основі. Весь світ з українцями.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження було розглянуто поняття «транснаціональна корпорація». Під багатонаціональною компанією варто розуміти, що це система підприємств, незалежно від їх форми власності (приватні, державні, змішані), що включають головне підприємство, яке здійснює діяльність (фінансову, економічну чи іншу) безпосередньо (та / або через інші центри прийняття рішень) за допомогою контрольованих ним відділень (філія, представництво, дочірні компанії), розташовані у двох або більше країнах.

У наш час ТНК займає важливе місце в економіці багатьох країн. Вони відіграють ключову роль у процесі інтернаціоналізації глобальних економічних зв'язків та поглиблення МПП. ТНК служить головним зв'язком між різними сегментами національної та світової економіки та регіональними ринками. Вони розглядають світ як єдине економічне місце для їх діяльності та прагнуть максимізувати прибутковість економічних груп, розташованих у країнах.

У висновку під час проведення аналізу ключових світових тенденцій можна сказати наступне:

1. Розвиток сучасної системи економічних відносин відбувається під впливом прискореної глобалізації. Основною силою цього процесу є транснаціональні корпорації (ТНК). Вони є потужною частиною корпоративного бізнесу, що працюють у міжнародному масштабі та відіграють провідну роль у світовій економіці.

2. Активно впливаючи на міжнародні економічні відносини, транснаціональні корпорації формують нові відносини, змінюють їх форму. Під впливом глобалізації та інтеграції світового господарства ТНК завойовують нові ринки та прагнуть до подальшого розширення економічної влади.

3. Розвиток міжнародного виробництва та розподіл прямих іноземних інвестицій є основою інтенсивного розвитку ТНК у світовій економіці.

Входження будь-якої країни до складу ТНК дає можливість створити комплекс нових можливостей для залучення ресурсів і виходу на зовнішні ринки.

4. Транснаціональні корпорації відіграють важливу роль у системі глобального управління, яка включає їхню економічну діяльність, співпрацю з національними та іноземними урядами, зростання значення міжнародних організацій, екологічні та соціальні умови в областях, де вони діють.

5. ТНК є важливими економічними агентами, які впливають на хід нашого життя, а також на спосіб вирішення соціальних проблем. Вони залежать від умов, створених урядами та міжнародними організаціями, які формують правову базу для їх функціонування, захищають власність та інвестиції, встановлюють правила регулювання охорони навколишнього середовища, трудових відносин, соціального забезпечення та встановлюють умови глобальної торгівлі.

6. Вплив транснаціональних корпорацій у світовій економіці, незалежно від рівня їх розвитку, зростає. Прямі іноземні інвестиції є важливим механізмом, за допомогою якого заощадження переміщуються з передових промислово розвинених країн до країн, що розвиваються. Як правило, через те, що країни, що розвиваються, мають низький рівень заощаджень.

7. Зараз прямі іноземні інвестиції вважаються панацеєю для зменшення бідності та прискореного розвитку, але реальність є складнішою. У той час як деякі країни отримали значну вигоду з точки зору економічного зростання, створення робочих місць і скорочення бідності завдяки іноземним інвестиціям, для переважної більшості це мало або взагалі не змінило значення. Іноземні інвестиції були зосереджені в кількох країнах з розвинутішою економікою, великими ринками та ресурсами видобутку. Менші країни, навіть якщо вони проводять правильну політику, не можуть залучити значні обсяги інвестицій.

8. Найбільш привабливі країни для інвестування: США, Німеччина, Канада, Китай, Росія, Бразилія. Перше – наявність високоякісної робочої сили займають США, Німеччина, Великобританія, Франція, Індія. найдешевшу робочу силу мають такі країни, як Китай, Індія, В'єтнам, Індонезія, Таїланд.

9. ТНК – важливий інструмент для передачі технологій і управлінського досвіду в індустриальні країни. Більшість країн, які приймають дочірні ТНК на своїй території, виступають за їх діяльність і навіть конкурують за прямі іноземні інвестиції. Великий досвід управління великими фірмами дозволяє співробітникам ТНК організувати виробництво і координацію більш ефективно, ніж керівники країни перебування.

Вигідне географічне положення України, яке в даний час не використовується повністю, що є фактором потенціалу ринку та його інвестиційної привабливості. Ще однією проблемою, що стримує європейські інвестиційні потоки в Україні, є конкуренція за залучення інвестицій з країн Центральної Європи (Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина та країни Балтії).

Для покращення інвестиційного клімату в Україні можна вжити таких заходів:

- концентрація наявних ресурсів у ключових галузях економіки, що спричинить подальші зміни в інвестиціях. і отже умови економічного зростання;

- інвестування в людський капітал, вдосконалити навички співробітників що є основою для впровадження нових технологій в організації;

- збільшення інвестицій у власний капітал та довгострокове кредитування що спричинило б конкурентноспроможність у приватному секторі;

- створити прозорість при реалізації інвестиційних проектів у виробництві, послугах, нерухомості та місцеве сільське господарство;
- створення стимулів для залучення інвестицій, включаючи податкові стимули;
- спрощення процесу реєстрації та ліцензування, фінансова допомога;
- поліпшення ділового середовища (побудувати маркетингову інфраструктуру)

Таким чином, останнє десятиліття багато уваги приділяють транснаціональним корпораціям. Сьогодні немає жодного суттєвого процесу у світовій економіці, який би відбувався без участі корпорацій. ТНК перетворилися на владу, створивши сьогоднішня та майбутнє світу. Тому вони беруть активну участь у світових політичних процесах у різних країнах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гайдуцький І. П. Розвиток транснаціональних корпорацій (ТНК) та їхній вплив на економіку країн. Економіка АПК. 2008. №1. С. 53-58.
2. Малютін О.К. Інвестиційна діяльність транснаціональних корпорацій в умовах посилення глобалізаційних процесів. Інвестиції. 2008. С 107-113.
3. Михайловська О. В. Глобальне інформаційне середовище інвестиційної діяльності: сутність і структура. Актуальні проблеми економіки. 2007. № 11. 199-209 с.
4. Пехник А. В. Іноземні інвестиції в економіку України. Київ: Знання, 2007. 335 с.
5. Якубовський С. О. Транснаціональні корпорації : особливості інвестиційної діяльності. Якубовський С. О., Козак Ю. Г., Логвинова Л.: Центр учбової літератури, 2011. 472 с.
6. Федулова Л.І. Корпоративні структури в інноваційній діяльності: світовий досвід та можливості для України. Економіка і становлення нової системи господарювання. 2004. 9-27 с.
7. Шабліна Я.В. Вплив ТНК на конкурентноспроможність України. Формування ринкових відносин в Україні. 2011. № 2. 33-37 с.
8. Молчанова Е. Взаємодія транснаціональних корпорацій з національними економіками на прикладі України. 2012. 3 с.
9. Transnational corporations (TNC) Сайт United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). URL: [http://unctad.org/en/Pages/DIAE/Transnational-corporations-\(TNC\).aspx](http://unctad.org/en/Pages/DIAE/Transnational-corporations-(TNC).aspx). (Accessed: 12.11.2022)
10. Про ратифікацію Конвенції про транснаціональні корпорації: Закон України від 13.07.1999 р. №921 (зі змінами станом на 20.11.2003 р.) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/921-14>. (Accessed: 12.11.2022)
11. Organisation for Economic Co-operation and Development URL: <http://www.oecd.org/>. (Accessed: 15.11.2022)

12. Spisto M. Stakeholder Interests in Corporate Governance: Is a New Model of Governance a Change for the Better for South Africa?. Michael Spisto. Australian Journal of Corporate Law. 2005. №18 (2). Part 1. 129-147 p.

13. Ленский Е. В. Транснационализация капитала. Е. В. Ленский, В. А. Цветков; под ред. О. Н. Сосковца. Минск: Армита-Маркетинг, 2001. 325 с.

14. Фединяк Г. С. Визначення ознак і поняття транснаціональних корпорацій вченими у міжнародному праві та міжнародному приватному праві. Г. С. Фединяк. Держава і право. 2008 №1. С. 586-591.

15. Черноусова М. А. Деятельность промышленных ТНК Европы в странах ЦВЕ и СНГ. М. А. Черноусова. Вісник Донецького університету: економіка і право. 2007. №1. 278-282 с.

16. Ietto-Gillies G. Transnational corporations and international production concepts, theories, and effects Grazia Ietto-Gillies. URL: <http://www.environmental-expert.com/articles>. (Accessed: 15.11.2022)

17. Рыбалкин В. Е. Международные экономические отношения: учебник / В. Е. Рыбалкин. М.: КНОРУС, 1997. 384 с.

18. К. Сала-і-Мартін, Дж. Бланке, М. Дрзенік Хану, Т. Гейгер, І. Міа, Ф. Пауа Глобальний індекс конкурентоспроможності. Визначення продуктивного потенціалу країн. Всесвітній економічний форум. URL: <http://www.feg.org.ua/docs/2.pdf> (Accessed: 17.11.2022)

19. UNCTAD, Press Release. Available at URL: <http://unctad.org/> (Accessed: 19.11.2022)

20. BCG January 2018. The most innovative companies 2018. Innovators go all in on digital. URL: <https://www.bcg.com/> (Accessed: 16.11.2022)

21. UNCTAD. Structure of TNCs. Available at: <http://unctad.org/>

22. UNCTAD, 2017a. Technical Annex: The top 100 digital MNEs, WIR 2017 Chapter IV. <http://unctad.org/>

23. UNCTAD. Transnational corporations. URL: [http://unctad.org/en/Pages/DIAE/Transnationalcorporations-\(TNC\).aspx](http://unctad.org/en/Pages/DIAE/Transnationalcorporations-(TNC).aspx) (Accessed: 20.11.2022)

24. UNCTAD, 2017b. World Investment Report 2017. Investment and the Digital Economy. URL: <http://unctad.org/> (Accessed: 22.11.2022)
25. The World's Largest Public Companies. Forbes URL: <https://www.forbes.com/global2000/list/>
26. World Bank Group. World Bank Group to Discontinue Doing Business Report. *WorldBank*. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/statement/2021/09/16/world-bank-group-to-discontinue-doing-business-report> (Accessed: 22.11.2022)
27. Україна F. 100 крупнейших частных компаний Украины – Forbes.ua. *Forbes.ua. Бізнес, мільярдери, новини, фінанси, інвестиції, компанії*. URL: <https://forbes.ua/ru/ratings/100-naybilshikh-privatnikh-kompaniy-ukraini-2021-12102021-2580> (Accessed: 25.11.2022)
28. Міністерство Фінансів України: URL: <https://mof.gov.ua/uk> (Accessed: 25.11.2022)
29. Швед В. В. Міжнародна інвестиційна діяльність: навч. посіб. В. В. Швед, О. А. Закладний – Вінниця, 2017. – 224 с.
30. SituationUkraineRefugeeSituation. *Situations*. URL: https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine#_ga=2.228732760.514168680.1646989952-176134281.1646551413 (Accessed: 25.11.2022)
31. What Does \$40 Billion in Aid to Ukraine Buy?. *Center for Strategic and International Studies*. URL: <https://www.csis.org/analysis/what-does-40-billion-aid-ukraine-buy> (Accessed: 27.11.2022)
32. World Bank Group - International Development, Poverty, & Sustainability. *World Bank*. URL: <https://www.worldbank.org/en/home>
33. Workshop for CEPR Paris Report on the Reconstruction of Ukraine. *CEPR*. URL: <https://cepr.org/events/workshop-cepr-paris-report-reconstruction-ukraine> (Accessed: 27.11.2022)
34. The German Marshall Fund of the United States | Strengthening Transatlantic Cooperation. *The German Marshall Fund of the United States* |

Strengthening Transatlantic Cooperation. URL: <https://www.gmfus.org/> (Accessed: 27.11.2022)

35. Ukraine Recovery Conference 4-5 July 2022 Lugano, Switzerland. *Ukraine Recovery Conference 4-5 July 2022 Lugano, Switzerland*. URL: <https://www.unc2022.com/> (Accessed: 27.11.2022)

36. Б. Гончар. «Відкритих дверей» доктрина («Доктрина Хея») // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011.

37. EuropeanInvestment Bank. *EIB.org*. URL: <https://www.eib.org/en/> (Accessed: 30.11.2022)

38. В. Батрименко. Європейський банк реконструкції та розвитку. Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. 254 с.

39. *GLOBSEC - A Global Think Tank: Ideas Shaping the World*. URL: <https://www.globsec.org/> (Accessed: 02.12.2022)

40. The reconstruction of Ukraine: Historical lessons for postwar reconstruction of Ukraine.S. Lewarne.URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/industry/public-sector/ukraine-reconstruction-plan.html> (Accessed: 02.12.2022)